

מבטל ולא יאבד עולמו מפני שמים ומרע"ה מתבטל ואינו עובר כדי שלא יעשוהו ע"ז ואחם עוברים ולא אמר לא אאבד משה מפני שמים. [פק"ח].

ופן תשא עיניך השמימה וגו' אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים תחת כל השמים, ואחכם לקח ה' ויוליך אתכם מכור הצרל ממזרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה, והי' התאסף בי על דברכם וגו' להמשיך פסוקים אלו, נלע"ד ליישב עפ"י פשוטו אשר אמר, אשר חלק ה' אלקיך לכל העמים, אשר הולכנו לשנות לתלמי המלך [כמגילה ע':], וע"ד פשוט נ"ל הא דהקפיד הקב"ה בע"ז בישראל מצא"ה אעפ"י שצ"ג נמי נהרג ואפי' על השיתוף כמו שהעלה תשובת מעיל דדקה [ע"י בדח"ס כרך א' דף קע"ח ע"ג], ומ"מ בישראל מקפיד טפי וכתוב אל קנא כבעל המקנה אשתו תחת אישה תיקח זרים, היינו משום דאמת הוא שחלק הקב"ה ע"י אומות לע"י שרים ולכל א' ככב ומל א' אשר הוא אמלעי להשפיע ולעמוד בעד אומותו, אמנם ככ"ז הכל עפ"י השגחתו ית"ש ואור"ה שטועים וחושבים ע"ז ה' את השגחתו מהם לגמרי ועוזרים להשרים נהרגים על זה, אבל עכ"פ הואיל ויש להם מקום לטעות הואיל והם מושפעים ע"י השרים והכוכבים חושבים ע"ז ה' את הארץ על כן אינם נעשים צמחיה כל כך וסופם לעול שלהם, אבל ישראל אותם לקח ה' מכור הצרל ממזרים להיות לו לעם נחלה ביחוד בלי שום אמלעי צינם לבין הש"ת ואפי' קטן שבישראל מושגח מהקב"ה עמלו והוא אלקינו בכל קראינו אליו לא תלווה לא למוכאל ולא לגבריאל קרא אליו ואני עונה אותך [ירושלמי ברכות רפ"ט] ואין לנו שום מקום לטעות על כן הקב"ה מקפיד יותר, זה נ"ל בפשטיות הקרא. **והנה** נחמנו של מרע"ה ה' רמז"ן בשם ר"ח יען אמרו נוליף לכם ולא אמרו יוליף ה' לכם כאלו הם המוליפים על כן נעשו, ורמז"ן טען על זה כי ידעו שמהם מדבר בלשון שולח, ולהבדיל הענין לפי שראיתי צם' קדמון א' שהי' א' רולף לומר שישראל חשבו למשה לאלהות שהרי כשצטט משה לרדת עשו עגל צמקומו ש"מ חשבוהו כמין אלהות וכשרים של מעלה אלל אור"ה, והקדמון הנ"ל רגז על זה הטועה חלילה וחלילה *) עכ"פ אומר אני נהי שזה שקר שעדיין לא עלה כן על דעת ישראל, מ"מ לזקן דברי ר"ח ע"י אמרו נוליף לכם מים

כחצרותה כלפי שמים, יצואו ישראל להרבה בכ"ל ואם עוד יכניסם לארץ צאורך הימים יעשוהו ע"ז כמו שרים של אור"ה, על כן יען לא האמנתם בי להקדישני לכן לא תצאו להסיר טעות הנ"ל ומעתה א"ש המשך הפרשה אחר שאמר מרע"ה השמש והירח וצבא השמים חלק לכל העמים כ"ל ואחכם לקח נחלה לו בלי אמלעי, מיייתי ראיה שהרי על זה התאסף ה' בי על דברכם פ"י על אודותיכם שלא תצאו לטעות בי ח"ו, א"כ הרי קמן כי אתכם לקח ה' לנחלה לו. [תנ"דק].

ונשנתם צארך, אותיות ושנתם חסר וי"ו שיתירם צונותם שהי' הוי"ו של אלי' שניתנה ליעקב לבשר על הגאולה [רש"י ויקרא כ"ו מ"ג] ורמז כי צנחות ושנתם יגאלו כמשאחז"ל פ"ק דבי"ב [ח]. גם כי יתנו בגוים עתה אקצצם יתנו לשון שינון ע"ש. [תקפ"ט].

כי אבד וגו' מהר ר"ל מהרה צנח אריכות הגלות שארך הרצב יותר מפעמים ונשנתם צע"ה א"כ גדולה השנאה מאהבה וה"ל מהרה, וחז"ל שאמרו [גיטין פ"ח:] מהרה דמרי עלמא תתניב, עדיין לא ידעו אריכות הגלות הזה צע"ה. [תקפ"ט].

בצר לך. כתיב היו לריה לראש, ראיתי צהקדמת הרא"ע לאיכה ירוח דברי חז"ל שאמרו שזו המגלה שערף יהויקים דליתא, דהא לא נזכר צה מלך צבל ולא מפלת גוים ע"ש והנה מפלת אדום כתיב צה אדום יושבת צארך עון, וכתיב חס עונך צה ציון פקד עונך צה אדום, גם מ"ש שלא נזכר צבל, נ"ל עפ"י מ"ש הרא"ע צדניאל [א' ז'] בשם ר' סעדיה גאון דשם צה ה' רגיל בכשדים וצבל נבוכדנאצר בלשנ"ר וקרא דניאל בלשנאצר, והמלל"ר ע"ש, ע"כ נ"ל רמז כאן צפ' בל"ר לך, וכתיב צאיכה ה' צרי"ה לראש היינו בכשדים שהם צרי"ה. [תקפ"ג].

ולמקצה השמים ועד קצה השמים עפירש"י וצמם' תמיד דמן הארץ עד לרקיע ולמקצה השמים ועד קצה השמים חדא הוא והוא תמיך כמו שהקשה הרא"ם וגם מהרש"א ח"א שם, ולפע"ד כשם שצדור לנו דשם צדור הארץ אינו רק על חלק האדמה אלא כל גלגלי היסודות עד למעלה מיסוד אש כל זה נקרא ארץ, ה"ג נימא אדם החשוב שצבילו צבא חמה וכוכבים לגבי ידיה כל גלגלי השמים וכללים בשם ארץ כי נצראו לצורך השמים הארץ וכן החשוב יותר שכל מלאכי מעלה וכסא הכבוד הכל למענו א"כ הכל נכלל בשם ארץ עד שנאמר אדם זה ראשו דבוק לעילא לעילא עד הקב"ה צעמנו והכל נכלל ארץ, א"כ מקצה השמים ועד קצה השמים העליוני עליונים הכל ארץ אחד יחשב

(*) בחתם סופר על התורה בחלק ב' עמ' קמ"ו ד"ה והיה (משנת תקצ"א) מביא דבר זה מתשובות רדב"ז חלק א' [ובדפוס: ווארשא ח"ד סי' ק"מ], וז"ל: א' דרש שישראל חשבו מרע"ה לאלהות שהרי עשו עגל למלאות מקום מרע"ה. והנה הרדב"ז רצה לנדותו אם לא יחזור בו.

מקום להשפיע אפי' לחלף דור, וזפרט שיבי' הצנים
ההמה רחיים לאותה השפעה ועושים מעין מעשי
אבותיהם העושים [עי' לעיל ד"ה רק וגו'].
וזהו אשר ייעז לך ולבניך אחריו פי' כשהם נמשכים
אחריו במעשיהם העושים, ולמען תאריך ימים על
האדמה פי' אעפ"י שאתה כבר עומד ומשמש בין
העומדים העליונים מ"מ תאריך ימים שלך הם
ליוני השפעה אשר נתן לך ה' אותן הליגורות הימים
הג"ל תאריך ותמשיכם משם לנאן העה"ז הוא האדמה
ותאריכם כל הימים לאלפים דור, ושיעור הכחוב,
הימים אשר ה' חלקך נותן לך אותם תאריך על
האדמה הזאת כל הימים בלי פסיק וק"ל. [תק"ס].
ושמרת את חקיו וגו' ולמען תאריך ימים וגו'
על האדמה וגו' כל הימים, ל"ע מה לשון
כל הימים, וי"ל דאדם העובד ה' כדיועגמא ישנה
אעפ"י שיש לו כל עוב ומדקדק במלות התורה על
כרחו, מ"מ אינו מצלה ימיו בעוב כי כל ימיו לער
ומכאוצים כי התורה סגרה לפניו כל משאלות לבו
הרע כי יאר לב האדם רע מנעוריו וזה יש לו מלחמה
מתמדת, נמלא עם כל רוצ עושרו ועוצתו אינו מצלה
ימיו בעוב, אך העובד מאהבה וכל יום צעינו כאלו
היום קבלה מסיני בשמחה כדכתיב צפוסק זה אשר
חנכי מלך היום [פרש"י ו' ו'], אז יבלה ימים
בשמחת תורה ובעוב לב כל זמניו, ורש"י פי' צמס'
שבת ר"פ האורג ימים האריכו שצלו ימיהם בעוב,
נמלא אורך ימים היינו מצלה זמנו בעוב ונחת. והיינו
דקאמר הכא למען תאריך ימים היינו צלוי בעוב
ונחת, כל הימים אפי' אחר זמן רב כי יהי' כל יום
כחדשים צעינו. [תקל"א].

את צר במדבר וגו' וזאת התורה אשר שם משה
וגו' דרשו חז"ל מסמוכים דתורה קולט ותלמיד
העוסק לפני רבו אין גואל הדם רשאי לפגוע [עי'
מכות י.], והנה למ"ד מלוא בגואל הדם ואפי"ה
אין לו לבעול מדברי תורה ש"מ תורה חשובה עפי,
ועד"ז י"ל פלפולו של שהע"ה עם יואב דא"ל מ"ע
קטלת לאצנר גואל הדם אני מ"ע קטלת לעמשא
מורד במלכות הוא אדרבא הכוא גצרא מורד במלכות
דכתיב יואב נעה אחרי אדוני ואחרי אצטלוס לא
נעה [סנהדרין מ"ט.], י"ל משו"ה לא נעה אחרי
אצטלוס משום דדרש סמוכים ודוד נשא יפת תואר
יאל ממנו אצטלוס צן סורר ומורה ע"כ לא נעה
אחריו, ולפ"ז דדרש סמוכים א"כ מוכח מדלא נעה
אחרי אצטלוס א"כ מוכח דעסק תורה חשוב מסמוכים
דזאת התורה, וא"כ מ"ע קטלת לעמשא הא אשכח
רבנן דסיימו מסכתא, ואין לומר ס"ל ליואב מלוא
מלך דוחה מלוא התורה או ס"ל עסק תורה לאו
מלוא חשובה אע"ג דדרש סמוכים דתורה מגין מגואל

וזה ה' גוצהו של אדמ"ר וכיון שסרת נחמט
כמוכן.

וי"ל עובדא דרצנ"ה היכי דנשקא ארעא ורקיעא
אחדדי [צ"צ ע"ד]. היינו כנ"ל, והנה שם
מזונותיו, כלומר השליך כל יתבו על ה' והלך
להתפלל כלומר לעבוד ה', אדמתי לא אשכחי כלומר
שעשה כרצנ"י ולא עלתה בידו שלא ה' לו מה
לאכול, אמר איכא גנבי הכא שמקפחי זכויותיו של
אדם, א"ל גלגל דרקיעא הוא דהדר פי' מזונות בגלגל
החוזר בעולם תלוי ולא בזכותא נעיר עד למחר כי
השתא פי' למחר ליעול שכן. [תקפ"ו].

אך הניסה חלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי,
ובילקוט עם לא נאמר אלא גוי שה' מגדלי
צלוריות כמותם ולע"ג אטו גוי גרע מעם והקצ"ה
אמר ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך, וי"ל לפרש
עפ"י מה דאיתא עוד שם ע"כ אותיות צפוסק זה
חון מגוי השני שאינו מן המנין לומר שצממו הגדול
של ע"כ גאלס, וי"ל היינו מפני שלא היו כדאים
ה' אריך לפדותם צממו הגדול אצל אס היו כדאים
לא ה' כחוב ע"כ אותיות כמספר שמו ית' אלא ע"ה
אותיות כמספר ע' נפש עם יעקב (*) ואז ה' כחוב
עם צמקוס גוי וזהו חסר אות ה' ממספר ע"כ כי
ע"ס צ' אותיות וגו' ג' אותיות אלא שה' מגדלים
צלוריות ע"כ לריכים ע"כ אותיות וק"ל. [תקל"ג].
וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים
צשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין
עוד, יל"ד דה"ל למימר אין אחר, אצל דאחז"ל
כשעושין ראונו הארץ נתן לבני אדם ודיק מושל
יראת חלקים והקצ"ה מנולח מצניו (**), אך כשאין
עושין ראונו אז לה' הארץ ומלוכה, על כן יש להתודות
בכל יום ולומר הן אחת כי עד עתה ה' הוא
אלקים צשמים ממעל וגם על הארץ מתחת כי לא
זכינו שיבי' ארץ נתן לבני אדם, ואין עוד ככה אלא
נתקן מעשינו שיהי' לדיקים מושלים יראת חלקים
והארץ נתן לבני אדם. [תקי"ד].

ושמרת את חקיו וגו' ולמען תאריך ימים על
האדמה אשר ה' חלקך נותן לך כל הימים,
יל"ד מה לשון תאריך ימים כל הימים. אצל הענין
כפי מה שבארתי צמקוס אחר בעזכ"י על פסוק
למען ירבו ימיכם, כי המלוא שאדם עושה בכל
יום ויום פותח לו ליגורו השייך ליום הכוא והליגור
הכוא מתאריך וממשיך עלמו לדורי דורות כי תמלא

(*) ע"י בח"ס עה"ת חלק ד' עמ' קפ"ו טור א' מה שכתבתי שם.
(**) הארץ נתן לבני אדם, הוא במס' ברכות דף ל"ה ע"ב,
וצדיק מושל וכו' במס' מר"ק דף ט"ז ע"ב ע"ש, והקב"ה
מנוצח מבניו הוא במס' פסחים דף קי"ט ע"א.

הדם דלמא כמ"ד רשות ציד גואל הדם, אי"כ קי מ"ט קעלט לאצנר ששלחו דוד העי"ה לאסוף אליו כל ישראל להמליכו, ועי"כ מלות גואל הדם דוחה מלות מלך אי"כ קי כג"ל ממ"נ הקלרתי וק"ל. [תקצ"ז].

אז יצדיל משה שלש ערים וגו' וזאת החורה וגו' ויירשו את ארצו וגו'. ג"ל תחלת הספר התחיל בדברי תוכחה ואמר שהי אחרי הכותו ולא אחרי שנאחזו זה בני גד ובני זב"ר ונמשכו דצרו עד שבנתיים נתישצו צ"ג וב"ר בעריהם, ואז הפסיק משה מלימודו והבדיל שלש ערים, ואמר וזאת החורה שמכאן ואילך הוא אחר שכבר ירשו את ארץ סיחון ועוג, אבל הראשונות הי' אחר הכותו ולא אחר ירושה וישיבתם ורמזין נדחק ע"ש. [תקל"ג].

ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם, הקשה שלי"ה הא שמירה פירש"י בכל מקום למוד ע"ד כי השמרם צבעוך, אי"כ הכא אמאי כפל ולמדתם ושמרתם תרתי למה לי, ולפענ"ד לפמ"ש חז"ל אעפ"י שלמד ובקי מ"מ צבעת מעשה לריך לחזור אחר למודו ומכש"כ צרגלים ומועדים (*), על כן אמר הכא ולמדתם אותם קודם זמנו, ומ"מ ושמרתם לעשותם צבעת עשיה תחזור ללמוד הדין. [תקי"ף].

אנכי עומד בין ה' וביניכם וגו' כי יראתם מפני האש ולא עליהם זהר לאמר, כי רמזין ולא עליהם אפילו במקום שהורשיתם לעלות מ"מ מפני מורא האש נחרתקו יו"ת, אך תיבת לאמור אין לו שחר וגדחק מאוד ע"ש, ולפענ"ד ראה לרמוז כאן כפיית הבר כגיגית ולא אמרו כבדוהי שלא ליתן פתחון פה לומר אנוסים היינו, וגם במקומו נכתב צרנו ויחילצו בתחתית הבר שכפה הבר כגיגית והי"ג רמזה להם, והוא עפ"י מה שהקשו תוס' במס' שבת פרי"ע הא הקדימו נעשה לנשמע ולמה לריך לכפיית הבר ותי' כשראו האש הגדולה חזרו בהם וכפה עליהם הבר ע"ש, והיינו דקאמר הכא כי יראתם מפני האש ולא עליהם זהר לאמר אנכי ה' אלקיך פי' כשראיתם האש שיצ לא אציתם לעלות אל הבר לאמר אנכי ה"א, אבל הבר עליהם לאמר אנכי ה' אלקיך

כי כפה ה' כגיגית, נמלא חתם לא עליהם אל הבר אבל הבר עליהם. [תלד"ק].

זכור ושמו דצבור אי' נאמרו לחייב נשים בקידוש היום [צרכות כ:]. הנה תר"ך אותיות בעשרת הדברות תרי"ג מלות דאורי' ואשר לרעך ז' מלות דרבנן כמבואר [עי' דרש"ס דף ר"א עור אי'], ועדיין יש צ' מלות מחודשת לנשים שאין להם שום שרש דאורי' והוא, איסור מלאכה צ"ה במ"ש רש"י במס' מגילה פ"ג, והא דלר"ז צנות ישראל החמירו על עמקן שאפי' ראות עפ"ה דם כחדל יושבת ז' נקיים, שלא מלינו בתורה מליאת לישב ז' נקיים על עפה אי' כמ"ש תוס' [מגילה כ"ה:], וזאת צ' מלות מרומזות בשתי אותיות שיש שינוי בין זכור לשמור כי זה ז"ך וזה ש"מ והשינוי הלו הוא לזרך נשים לחייבם בקידוש היום, ומספר אותן צ' אותיות לתשלום צ' מלות שכוסיפו הנשים. [תקפ"ז].

על כן ליוך ה' אלהיך לעשות את יום השבת פי' כי עכו"ם שצצת חייב מיתה כי הקצ"ה צרא העולם לעשות פי' שיפעלו זה בזה ויעשו והמשצית ממלאכה עושה נגד רצון צריאת העולם לעשות, [עתי"ס עה"ת ח"ג עמ' ס"ב עור אי'], אמנם לאותן אנשים מוצהרים אשר בעצורם צרא ועשה הכל שכל העולם משועבד להם ועושים בעצורם, להם תאות המנוחה וכל העולם יפעול ויעשה להבין לרכיהם של אלו, ומי הם אותם המוצהרים המושגחים בהשגחה פרטי' לא ידענו מי הם אך זה יודע ע"י יליאת מזרים כי אנהנו עם הנבחר. [פק"ח].

ישמח משה במתנת חלקו וכו' ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכחוצ בהם שמירת שבת וכו"כ בתורתך ושמו צ"י את השבת וגו' וציוס השציעי שבת וינפש, אחז"ל [צ"ה ע"ז]. כיון שצצת וי אצדה נפש נשמח יתירה, אמרו צספרים כי ס' רבוא כתרים שהורידו עדים מהר חורב ניתנו למרע"ה קירון עור פניו ומרע"ה נובג טובת עין ונותן מהם נשמח יתירה לכל אחד מישראל ציוס שבת קודש והיינו ישמח משה במתנת חלקו (**). והנה צראשונות

ש ע ר י ו ס ף

ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב וכו' אר"י וכולן זכה משה ונטלן דסמך ל' ומשה יקח את האהל ופירש"י: לשון אחר את האהל לשון בהלו גרו (איוב כ"ט) הוא היה קירון עור פניו. ובס' מדבר קדמות מע' מ' אות כ"ג: משה רבינו ע"ה קבל כל הכתרים שהיו לישראל והיינו ויתנצלו בני ישראל את עדים ומשה יקח את האהל ובכל שבת מחזירים לישראל וד"ש ישמח משה במתנת חלקו וכו' שוב נזכרתי שהוא תלמוד ערוך שבת דף פ"ח אמר ר' יוחנן וכולם

(*) בפרמ"ג בפתיחה כוללת בסדר הנהגות הגשאל עם השואל כ': המורה צדק כשיבוא לפניו איזה הוראה יעניין בספרים ולא יורה על פה ולא יבוש מהמלעיגים באומרים כי הוראה צריכה להיות מיד וכו' ועי' בפתחי תשובה בס' רמ"ב ס"ק ג'. (** במס' שבת דף פ"ח ע"א: דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים וכו' וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר

הי' כתי' זכור אך שמור נאמר עמו וצאחרונות כתי' שמור ואך זכור נאמר עמו כמ"ש רמב"ן, ונראה הענין כי צראשונות שהיו מעוועים צם' רצוא כתרים והי' חירות מעול מלכות וד"ל וגם בחול הי' להם שציתא ולא ניכר שצת אלא צקדושא ואצלתא ע"כ זכור עיקר ושמור עפל, והכיפך צאחרונות שכבר נעלו הכתרים והוטל עליהם עול מלכות וד"ל, ע"כ שמור עיקר וזכור עפל לו. והיינו ישמח משה צמחנת חלקו היינו אחר שניטלו כתרינו וזכה הוא לקירון עור פנים ואז צי' לוחות אצנים הוריד צידו וכי' צהם שמיר"ת שצת דייקא, וכן כתוב צתורתך ושמריו צ"י את השצת ולא וזכרו אלא ושמרו, על כן מסיים וינפש וי אצדה נפש נשמה יתירה. [תקל"ה].

ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה הזאת אם יוספים אנהנו לשמוע וגוי עמ"ש שלי"ה צפי זה הפסוק וקרוצ לזה אני אומר, כי רוצ ממים ע"י מלאך המות מדה"ל הקשה, אך הדיקים אשר זכו למרחות אלקים צהייהם אין מן הראוי שימותו ע"י מ"ה אך צנשיקה והיא כוספת ההשגה כמו שצאתי לעיל פי' מעות *), וזהו שאמרו ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה הזאת הוא מדה"ל הקשה פי' כשיגיע יום מיתותינו אין מן הראוי שתי"ה ע"י האש הגדולה חרצו של מ"ה ח"ו אך אם יוספים אנהנו לשמוע אז ומתנו פי' שיגלה שכינתו עלינו ציתר שאת ונוסף על מדרגה שראינו עתה ואז ע"י זאת ההשגה ומתנו כי היא מיתת נשיקה. [תק"ס].

קרב אתה וגוי ואת תדבר אלינו וגוי. אחז"ל מרע"ה הוכיחם שהי' להם לשמוע מפי הי' ולא מפיו, ול"ע הלא אמרו כי לא יכלו לשמוע עוד, ועוד אחז"ל [ע"ז הי']. הקצ"ה אמר מי יתן והי' לצצם זה להם ליראה, הי' להם לימר אתה תן לנו לצ ליראה, ונראה דהכל הולך אל מקום א', דל"ע אין אמרו למה נמות וגוי ואין חשו אם הקצ"ה ישמיעם דבריו ימותו מה"ת לחשוב כן על הקצ"ה, ועוד מה זה שאמרו, כי מי כל צער אשר שמע קול אלקים חיים וגוי ויחי, אדרבא הרי אנו חיים וקיימים א"כ עוד נשמע ונחי, אבל אחז"ל [רש"י צראשית ג' כ"ב] הקצ"ה חשש על אדח"ר שיטעו צו הצריות לעשותו אלהות ע"כ חשש פן ישלח

ידו צען החיים ואכל וחי לעולם, ומלינו ציהואש שהי' נעמן צעליית ק"ק וע"ז השתחוו לו שרי יהודה ועשאו אלהות ואמרו מי זה שיחי אס יחי צהיכל הקודש לולי כה אלהות כחך ונחפתה עליהם והחמין [רש"י מ"ב י"ב ג'], והיינו דחשו ישראל כיון שלא שמע מעולם עם קול אלקים ויחי ואס נחיה אנהנו חיישי' שיתפתו א"ה אחרינו לעשותינו אלקות ואולי לא נעמוד צנסיון ונשמע להם ונחתייז מיתה, אי נמות עתה זכאי, ע"כ טוב שתי"ה אתה משה רצנו אמלעי צינינו, והקצ"ה גילה דעתם הטובה הזאת למרע"ה ואמר מי יתן והי' לצצם זה ליראה, ואז אס יחי הי' לצצם לעולם כן יכלו לשמוע מפי אך עתה לא יכלו לשמוע מפי מהששא ה"ל, והנה הי' להם לימר אתה תן לנו לצ טכור ונשמע מפיק אך לא רצו לשמוע מפי הרצ אלא מפי התלמיד והיינו התרעמותו של מרע"ה.

והנה לא רצו ישראל לימר אתה תן כי אז אין שבר ועונש כי יהי' עובדים הי' צטצע ויפסידו שברם, אך האוכב צחכלית האכצה שאינה תלוי צדבר אומר טוב לי להיות צטוע שלא להקליף הצורא כל ימי מאשר אקבל שבר, והם לא הי' צאותה מדרגה ע"כ לא אמרו אתה תן לצ ליראה ורצו לעבוד צצחירה כדי לקבל שבר. [תקפ"ט].

ואת תדבר אלינו וגוי ושמענו ועשינו, פי' כי כל אשר דבר הי' צעלמו אמרו נעשה ונשמע קדמו פומי' לאודני', אך מה שאתה תדבר אלינו מלות חכמי הדור ושמענו ואח"כ עשינו אבל אס לא קבלו עליהם רוצ הציבור ולא נחפצע איסורו צכל ישראל לא נקבל ע"כ ושמענו ואח"כ עשינו, נמצא לפ"ז אפי' לרמב"ם ריש הלי' ממרים וכן צשרשים שלו שכל מלות דרבנן הם דאורי' ממש מלאו דלא תסור ועשה ככל אשר יורוך מ"מ אינו דומה לכל התורה שהתחלתה מסיני, ודרבנן אין שצועת הר סיני חל עליו אלא אחר שנתפשטה צרוצ ישראל, ואחת מק' רמב"ן עליו א"כ אמאי מרור דרבנן מצטל מלה דאורי' הא מרור נמי דאורי' לרמב"ם, ולה"ל י"ל מ"מ מין צמינו לא הוב כמו דס הפר והשעיר דהוב מלות שוות ממש. [תקצ"ז].

קרב אתה ושמע וגוי ואת תדבר אלינו, התשחם כחי כנקבה. י"ל דהקצ"ה המשפיע יהי' צחי זכר וישראל כנקבה וכזכר מושל צכל אשר לו והנקבה שומעת לו וכן אמרו ישראל נעשה ונשמע, אך עתה חזרו צהם ושמענו ועשינו והי' ילום כרלונס ע"ד צדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו ויהי' הם זכרים וכציכול מקבל מהם דעתם ורלונס והי' ראוי שיאמרו קרב את ושמע שישמע מהי' כנקבה השומעת, ואתה תדבר אלינו כזכר המלכה אלינו ונעשה ונשמע,

זכה משה ונטלן וכי' ושם בספרי הקטן הנזכר הבאתי באורך דברי מ"ה בס' חסד לאברהם מצין ב' נדר מ"ס בפי' ישמח משה ע"ש באריכות, וכתוב ג"כ בדברי גורי האר"י צצ"ל. (י' הביאור הוא בפ' פנחס בדי' וראיתה אותה וכי' עי' בח"ס עה"ת חלק רביעי עמ' קמ"ב ר"ש טור א'.